

Glassmenasjeriet

av

Tennessee Williams

Skolemateriale
Rogaland Teater
Mai, 2017

Om stykket

Tom er både fortelleren og en karakter i stykket. Familien Wingfield, som består av Tom, moren Amanda og Toms søster, Laura, bor i en shabby tre-roms leilighet i storbyen St. Louis i den amerikanske Midtvesten. Faren har forlatt familien; hvor han er nå, er ukjent. Tom arbeider for en luselønn på et skotøylager, men drømmer om å bli forfatter.

Før i tiden bodde familien i sørstatene. Moren Amanda var populær i sin ungdom: guttene flokket seg rundt henne. Overgangen fra det landlige livet i sørstatene til livet i den skitne storbyen var stor.

Stykket er Toms erindring av noe som skjedde for mange år siden. Han iscenesetter minnene sine med de andre skuespillerne. Mesteparten av forestillingen består av disse minnene.

Hovedhandlingen i stykket er morens forsøk på å få Laura gift. Laura droppet ut av videregående skole og en privat handelsskole moren har betalt i dyre dommer for, så hennes eneste sjanse for å overleve er å bli gift. Problemet er at Laura er sykkelig sky og lettere bevegelseshemmet; hun leker hele dagen med en samling små glassfigurer, hennes «glassmenasjeri».

Amanda ber Tom finne noen kjekke karer som muligens kunne være interessert i Laura. Hun håper en av dem vil falle for Laura og gifte seg med henne. Omsider inviterer han hjem en kamerat fra lageret, Jim O'Connor. Det viser seg at Laura har vært avstandsforelsket i Jim siden skoledagene. Når de er alene etter middagen, kan det virke som om Jim blir fortryllet av Laura. Men etter at de kysser forteller han at han allerede er forlovet med en annen; de skal gifte seg om noen måneder.

Skuffelsen i familien Wingfield er enorm. Amanda krangler med Tom. Tom forlater familien og lar dem i stikken. Han reiser til sjøs, i handelsflåten. Han flakker rundt i mange år, evig plaget over å ha sviktet Laura.

Om mottakelsen

Glassmenasjeriet hadde urpremiere i Chicago i romjula 1944. Oppsetningen fikk utmerkete anmeldelser, men akkurat de dagene ble Chicago rammet av en stor snøstorm. Publikum holdte seg hjemme. Produsentene sendte ut oppsigelses-varsler til skuespillerne, men flere av teaterkritikerne lagde en kampanje til støtte for stykket. Eller noen uker tok besøket seg opp, og billettene ble revet vekk. Oppsetningen ble flyttet til Broadway i New York, der den gikk i over ett år.

Siden er Glassmenasjeriet blitt en moderne klassiker som settes opp jevnlig over hele verden. Stykket var Tennessee Williams' gjennombrudd som dramatiker. Med skuespill som Sporvogn til Begjær, Katt på et hett blikktak og Iguanatten ble han en dominerende dramatiker gjennom siste halvdel av 1900-tallet.

Om forfatteren

En dikter dikter seg selv

Alle forfattere lar seg inspirere av det de har opplevd, men få har skrevet så avslørende selvbiografisk som Tennessee Williams. Langt på vei kan man si at Williams er Glassmenasjeriets Tom – en forfatter som tar et oppgjør med seg selv og sin fortid.

Williams het faktisk Tom. Han ble døpt Thomas Lanier Williams. Forfatternavnet Tennessee tok han i 1937, da karrieren som dramatiker begynte å ta av. Han hadde riktignok bodd i Tennessee og Mississippi da han var liten, men han vokste opp i Midtvesten, i storbyen St. Louis. Likevel tviholdte han på sin sørstatsdialekt og – identitet livet ut.

Livet i industribyen St. Louis var hardt for Williams-familien, som det er for Wingfield-familien i stykket. Overgangen fra den landlige tilværelsen i sørstatene til en shabby tre-roms leilighet i et dårlig strøk var vanskelig. Faren var mye borte, både på forretningsreiser og heisaturer, og når han engang var hjemme, var det mye krancling. Unge Tom og søsteren hans, Rose, pleide å gjemme seg under sengen når kranclingen ble for voldsomt.

Tom var tett knyttet til Rose, som var meget sky. Etter hvert ble hun utagerende, bannet og svor. Hun ble for voldsom til at de kunne ha henne hjemme, så hun ble «sendt vekk» – til et psykiatrisk sykehus. Der forsvant hun inn i en psykose.

Tom hadde forlatt familien for å studere. Mens han var borte, ga foreldrene legene lov til å utføre en ny type kirurgisk behandling av Rose, en behandling som de lovet ville gjøre henne rolig. Hun ble lobotomert, og levde resten av sine dager som en skygge av seg selv.

Tom følte en enorm skyld for at han ikke hadde vært til stede, slik at han kunne ha forhindre inngrepet. Denne skylden bar han resten av livet, og det farger flere av hans stykker. Halvparten av royalties til Glassmenasjeriet ga han bort til moren, slik at hun kunne sikre en verdig pleie av Rose.

Diskusjonsspørsmål

1. Tom iscenesetter minnene sine fra den gang han bodde hjemme. Hvorfor tror du han gjør det? Hva vil han med stykket?
2. Laura mistrives blant folk og hun har droppet ut av videregående. Hva tror du hun feiler?
3. Hvis hun var i klassen din, hvordan synes du du og de andre i klassen burde behandle henne?
4. Erik Erikson, en berømt psykiater, har skrevet at for å bli voksen, må et barn på en symbolsk måte «drepe» foreldrene sine. Hva tror du han kan ha ment med dette?